

SPORENIE

Hodina 4

Ozrejmienie témy

ÚVOD

Človek má so svojim príjmom len 3 možnosti. Peniaze môže spotrebovať – nakúpiť si čo chce, splatiť dlhy a zvyšok ušetriť. A na čo nám vlastne sú úspory? Umožňujú nám pripraviť sa na budúce výdavky, či už očakávané (napr. kúpa auta, oprava domu, dovolenka...) alebo aj tie neočakávané, takýmto úsporám hovoríme rezervy. Dobre vytvorené rezervy nám dokážu ušetriť kopu nervov, ba dokonca aj niečo zarobiť ak sú uložené na správnom mieste. To však nie je ich primárny cieľ. Pre žiakov je veľmi dôležité vedieť vytvoriť návyk ako šetriť. [Pre mladých je totiž sporenie veľkým strašiakom](#) a ak môžu, vyhýbajú sa mu. Treba však vedieť odlíšiť sporenie a investovanie. V tejto téme sa budeme venovať predovšetkým sporeniu. O investovaní sa dozvieme viac v ďalšej téme.

VÝZNAM SPORENIA

Sporenie môžeme definovať ako pravidelné odkladanie časti príjmu za účelom nahromadenia určitej sumy peňazí. Obmedzím dnešné míňanie, aby som mohol minúť viac peňazí v budúcnosti na niečo, čo si dnes nemôžem dovoliť. Slúži nám aj na vybudovanie finančnej **rezervy** pre prípad neočakávaných udalostí (pokazí sa spotrebič, auto, stratíme prácu, pričom naďalej treba platiť účty). Sporenie je aj predpokladom, aby sme sa mohli pustiť do **investovania** a zhodnotiť svoje nasporené finančné prostriedky.

Okrem individuálnych benefitov je sporenie dôležité aj na úrovni celej ekonomiky, kde existujú dva spôsoby využitia peňazí – buď sa minú na **spotrebu**, čo umožňuje firmám prosperovať, alebo sa **usporia** a finančné inštitúcie z nich poskytnú úver napríklad na postavenie novej továrne, ktorá zamestná ďalších ľudí. Obidva spôsoby využitia pomáhajú ekonomike prosperovať.

VÝHODY A NEVÝHODY SPORENIA

Z krátkodobého hľadiska môžeme medzi **výhody** sporenia zaradiť vybudovanú **finančnú rezervu**, vďaka ktorej vieme pokryť nečakané výdavky, ako napríklad pokazená práčka, vďaka čomu sa nemusíme zadlžovať. V dlhodobom horizonte je výhodou **zvýšená budúca spotreba**, keďže si môžeme dovoliť aj drahšie produkty, ako napríklad nové auto.

Medzi **nevýhody** patrí z krátkodobého hľadiska **znížená spotreba**, keďže si nemôžeme dovoliť toľko produktov, ako sladkosti alebo návštevy kina, pokiaľ si časť príjmu odkladáme. Toto negatívum je však vyvážené možnosťou zvýšenej spotreby po pár mesiacoch až rokoch sporenia. Ďalšou nevýhodou je relatívne **nízke zhodnotenie** (pozri sekcia Sporenie vs. investovanie) oproti investovaniu. Pokiaľ držíme väčšinu života priveľkú časť úspor v pokladničke alebo na bežnom účte v banke, môžeme sa pripraviť o potenciálne príjmy z dlhodobého investovania.

SPORENIE VS. INVESTOVANIE

Úrokové miery na sporiacich účtoch sú väčšinou veľmi nízke. Na účte tak treba držať len peniaze, ktoré by sme mohli potrebovať krátkodobo a zvyšné peniaze investovať, aby sa zhodnocovali rýchlejšie ako inflácia.

Na rozdiel od sporenia je **investovanie** využitie voľných finančných prostriedkov priamo s cieľom ich zhodnotenia, prípadne vytvorenia dodatočného príjmu. Vykonáva sa prostredníctvom nákupu **akcií** (podielov vo firmách), **dlhopisov** (pôžičky vládam alebo firmám), **nehnutelností**, prípadne **fondov**, či **indexových fondov ETF**, ktoré nakupujú cenné papiere za svojich klientov. S investovaním sa však spája **riziko**, že investícia môže krátkodobo znížiť svoju hodnotu. Z dlhodobého hľadiska však môže prinášať zhodnotenie aj 6-9% ročne. Oproti sporeniu sa teda využíva na **dlhodobé účely**, pri ktorých nepotrebujeme mať peniaze okamžite dostupné, napríklad sporenie na dôchodok či sporenie na vzdelanie detí.

FINANČNÁ REZERVA

Na budovanie finančnej rezervy by sme mali využívať najmä sporiace produkty alebo veľmi konzervatívne investičné produkty. Rezerva slúži na pokrytie výdavkov na **nečakané** udalosti, ktoré musíme zaplatiť okamžite (pokazí sa auto, skončíme na PNke so zníženým platom, z ktorého nezaplatíme všetky účty). Medzi jej vlastnosti by teda mala patriť okamžitá **dostupnosť** (nečakané výdavky treba platiť hneď), **nízke riziko** (riziko poklesu hodnoty finančnej rezervy) a **dostatočná výška** (spravidla sa odporúča 3 až 6 mesačných výdavkov, pričom hodnotu 1 až 2 mesačných výdavkov by sme mali mať na účte v banke a hodnotu 2 až 5 mesačných výdavkov konzervatívne zainvestované).

Nasporenú rezervu je teda vhodné použiť v prípadoch ako oprava rozbitého smartfónu, zubárov účet za opravu kazu alebo náhradu vypadnutého príjmu. Naopak, dlhodobé ciele ako kúpa nového auta, bývania, prípadne výdavky na dôchodku z rezervy nefinancujeme.

SPORIACE A INVESTIČNÉ PRODUKTY

Sporiace produkty:

- **sporenie do prasiatka** – sporenie doma, pri ktorom nahromadím len to, čo som vložil, keďže nám za vklady nikto neplatí úrok.
- **sporiaci účet** – zriaďuje sa k osobnému účtu v banke, peniaze určené na sporenie si takto viem jednoducho vyčleniť, v prípade potreby bývajú väčšinou hneď k dispozícii.
- **termínovaný vklad** – svoje peniaze požičiam banke na vopred zvolené obdobie, banka mi vráti vložené peniaze a aj niečo navyše, ale až po uplynutí daného obdobia.

Investičné produkty:

- **podielové fondy** – banky prostredníctvom správcovských spoločností vytvárajú dlhopisové, zmiešané, akciové a realitné fondy, ktoré sú aktívne spravované manažérmi fondov.
- **indexové fondy ETF** – obchodníci s cennými papiermi a banky môžu ponúkať aj tieto pasívne riadené fondy, ktoré spravidla prinášajú lepší výnos na jednotku rizika.

HRA NA KAPITÁNA

Aktivita č. 1

Pozri si úvodné video a obrázok nižšie. Potom sa vži do role kapitána Jacka Sparrowa, ktorý potrebuje poradiť ohľadom osobných financií.

Jack nemá žiadne úspory a každý mesiac zarobí 1 000 €. Po dôslednom zvážení zistí, že dokáže svoje výdavky obmedziť na 800€, zvyšných 200€ by mu teda ostalo.

Ako by mal s nimi naložiť? Zakrúžkuj správne odpovede a odôvodni ich spolužiakom.

Vysvetlenie: Na úvod žiakom pustíte video, ktoré tieto témy stručne objasní. Následne skúsia sami zakrúžkovať správne odpovede na otázky ohľadom sporenia Jacka Sparrowa.

Žiakom zdôraznite, že prvým cieľom sporenia je vybudovanie **finančnej rezervy**. Finančná rezerva má teda na ceste k zdravým osobným financiám prednosť. Správnu odpoveďou na prvú otázku je teda možnosť **b) Usporiť na finančnú rezervu**.

Opýtame sa žiakov, či si pamätajú ideálnu výšku rezervy (**správna odpoveď: 3-6 mesačných výdavkov**). Pripomenieme, že vyššia finančná rezerva nie je potrebná, keďže nečakané výdavky nestoja desaťtisíce eur. Keďže má Jack Sparrow v úlohe mesačné výdavky vo výške 800 €, jeho finančná rezerva by mala byť v rozmedzí **2 400 € - 4 800 €**.

Ľudia si často povedia, že počas mesiaca zaplatia všetky potrebné výdavky a na konci odložia, čo zostane. Keďže však nemajú prehľad o svojich výdavkoch, týždeň pred výplatom nezostanú žiadne peniaze. Šikovný spôsob akým tomu predísť, je **zostaviť rozpočet** (téma hodiny 2) a odložiť peniaze **na začiatku mesiaca (číže najprv zaplatiť samým sebe)**. Pokiaľ s peniazmi v priebehu mesiaca vôbec nerátame, je nižšia šanca, že ich minieme. Správna odpoveď na druhú otázku je teda **a) Na začiatku mesiaca**.

Krátkodobé úspory by mali byť uložené niekde, kde sú **dostatočne dostupné a nepodliehajú veľkému riziku**. To platí špeciálne o finančnej rezerve, keďže niektoré núdzové výdavky musíme zaplatiť okamžite. Zároveň by však mali byť **oddelené od peňazí určených na bežnú spotrebu**, aby sme ich náhodou neminuli. V reálnom živote je ideálnym miestom **sporiaci účet**, prípadne **konzervatívne investičné portfólio** (tým druhým však netreba žiakov zatiaľ zaošarovať, investovanie je témou v šiestom ročníku). V prípade Jacka Sparrowa spĺňa vymenované podmienky možnosť **c) Do trezora v kajute**.

Zhrnutie správnych odpovedí v pracovnom liste:

Know More Finance

VÝPLATA

ÚSPORY

NAJPRV ZAPLAŤ SÁM SEBE
(PAY YOURSELF FIRST)

NA ÚPLNE INÝ, NAJLEPŠIE SPORIACI ČI INVESTIČNÝ ÚČET SI ODLOŽ ASPOŇ 10% Z KAŽDEJ VÝPLATY, A TAK SI VYBUDUJ ZVYK, ŽE STÁLE ZAPLATÍŠ NAJPRV SEBE!

ZAUTOMATIZUJ TO A ZA ŽIADNYCH OKOLNOSTI NIKDY NEPORUŠUJ TENTO ZVYK!

VÝDAVKY

Nájom, lízing, poisťky, telefón, nákupy atď. zaplať až po tom, čo vyplatíš seba!

KNOWMORE FINANCE

KNOWMORE_FINANCE

MÔJ PLÁN SPORENIA

Aktivita č. 2

Predstav si, že dostávaš mesačné vreckové vo výške 25 €. Rozmýšľaš nad kúpou drahšieho produktu, ktorý si ale za jedno vreckové nemôžeš dovoliť. Vyber si jeden z ponúkaných produktov a nastav si ho ako cieľ sporenia. Ak sa ti nepáči ani jeden, dokresli/nalep do obdĺžnika vlastný produkt. Následne vyplň tabuľku nižšie. Ako dlho ti bude trvať na vybraný produkt našetriť?

Vysvetlenie: Cieľom tejto aktivity je naučiť žiakov, že sporenie má byť **pravidelné** a treba mať trpezlivosť. Majú na výber niekoľko drahších produktov, ktoré si za svoje mesačné vreckové nemôžu dovoliť. Ich úlohou bude vybrať si jeden z nich ako cieľ a vypracovať **plán sporenia**, v ktorom vypočítajú, koľko mesiacov im potrvá na svoj cieľ nasporiť a koľko im každý mesiac ostane na ostatné výdavky. Ak sa napríklad rozhodnú odložiť 10 € mesačne, na zvyšné výdavky im ostane 15 € (25 € - 10 €). Pokiaľ by si za cieľ vybrali topánky, šetrili by na ne 7 mesiacov ($65 \text{ €} \div 10 \text{ €} = 6,5$ mesiaca, čiže dostatok peňazí budeme mať až na siedmy mesiac). Necháme žiakov vypracovať plány podľa svojich preferencií. Následne diskutujte o výsledkoch.

Spomínaných 200 € by mal:

- Investovať, aby zbohatol
- Usporiť na finančnú rezervu**
- Minúť na rum

Peniaze by mal odložiť:

- Na začiatku mesiaca**
- Po zaplatení nevyhnutných výdavkov
- Na konci mesiaca

Úspory by mal ukladať:

- Do mešca na opasku
- Premeniť na šperky
- Do trezora v kajute**

Potrebuje rezervu vo výške:

2 400 € - 4 800 €

Môj nápad:

Cena

Aká je cieľová suma?

Akú sumu si mesačne odložím?

Kolko mi každý mesiac ostane na zvyšné výdavky?

Kolko mesiacov mi potrvá našetriť cieľovú sumu?

Následne si vytvor plán na každomesačné zaznamenávanie odloženej sumy podobný tomuto:

Dnešný dátum	Mesiac 1	Mesiac 2	Mesiac 3	Mesiac 4	Mesiac 5	Mesiac 6	Mesiac 7
Suma	5 €	10 €					

SPORENIE V BUDÚCNOSTI

Aktivita č. 3

Pozri sa na nasledujúce výrazy v žltom rámečku. Tvojou úlohou bude nakresliť ich na časovú os podľa toho, v akom období života ich budeš potrebovať. Do časovej osi zaznač aj to, kedy budeš musieť začať na jednotlivé položky šetriť.

dôchodok, prvé auto, kúpa domu,
kúpa nového telefónu, kúpa bicykla

Tvoj vek:

Vysvetlenie: Žiaci majú za úlohu zoradiť jednotlivé pojmy v žltom rámečku chronologicky, ako by mali po sebe nasledovať v ich živote. Riešenie sme sem náročky nedali, pretože úloha nemá iba jedno správne riešenie. Žiaci by mali odhadnúť ich potreby a zoradiť tieto pojmy na časovej osi, ktorá začína svetložltým rámečkom, do ktorého si zaznačia ich aktuálny vek. V prvej časti žiaci dostanú prehľad o rôznych druhoch výdavkov a v druhom cvičení sa už musia rozhodnúť, či si na daný cieľ sporiť alebo investovať. Neočakávame, že budú vedieť čo presne znamená investovať. Stačí ak sa budú rozhodovať podľa charakteristík v žltých rámečkoch.

Krátkodobé ciele:

Na moje ciele si sporím. Koľko eur si odložím, toľko si aj vyberiem. Sporiť si môžem napríklad na nové tenisky.

Dlhodobé ciele:

Investujem, aby som naplnil moje ciele. Na konci môžem vybrať viac, ako som vložil. Investovať môžem na ciele ako napríklad dôchodok alebo kúpu domu.

Doplň **S** – sporenie alebo **I** – investovanie

• Kúpa novej hernej konzoly o 4 mesiace	S	• Suma, ktorú si rodičia sporia na zaplatenie účtov pre prípad, že nebudú môcť chodiť do práce	S
• Odchod do starobného dôchodku vo veku 60 rokov	I	• Odkladanie peňazí pre deti, aby mali podporu, keď odídu na univerzitu	I
• Kúpa nehnuteľnosti vo veku 30 rokov	I	• Peniaze na výmenu displeja, ak sa mi rozbije mobil	S
• Kúpa novej hry, ktorá vyjde o 2 mesiace	S	• Kúpa väčšieho auta pre rodinu	I

SPORENIE VS. PÔŽIČKY

Aktivita č. 4

Mobil, ktorý momentálne máš, nevydrží navždy. Jedného dňa budeš potrebovať nový. Po prezretí ponuky mobilov na internetovom obchode si sa rozhodol pre mobil za 200 €. Máš nasledovné dve možnosti, ako ho kúpiť:

Sporenie: Každý mesiac si dokážeš zo svojho vreckového na nový mobil odložiť 20 €.

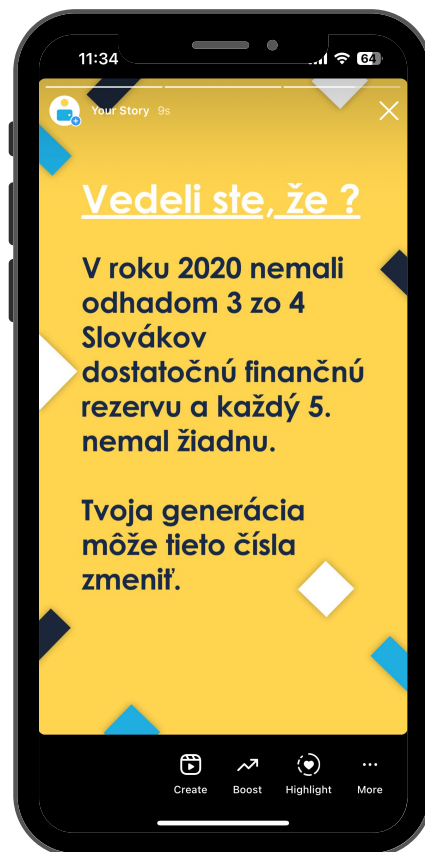
Pôžička: Kamarát ti ponúkol, že teraz nemusíš šetriť nič, potrebných 200 € ti požičia, keď budeš potrebovať. Na oplátku mu však budeš musieť o rok vrátiť 220 €.

Vyplň tabuľky a zakrúžkuj názov výhodnejšej možnosti. Prečo podľa teba reálni ľudia často volia tú nevýhodnú?

Vysvetlenie: Pri nákupe pomocou vlastných úspor budeme za mobil musieť zaplatiť iba jeho nákupnú cenu. Dohromady teda bude stáť 200 €, čo našetríme za $200 \text{ €} \div 20 \text{ €} = 10$ mesiacov. Pokiaľ si však na mobil požičiame, budeme musieť vrátiť o niečo viac: 220 €. Hoci začneme túto sumu šetriť neskôr, nikto iný ju za nás nezaplatí. Šetrenie (splácanie) nám v tomto prípade potvrdí $220 \text{ €} \div 20 \text{ €} = 11$ mesiacov. Správne vyplnené tabuľky by teda mali vyzeráť takto:

SPORENIE	
Koľko dokážem mesačne odložiť?	20 €
Koľko ma bude mobil dohromady stáť?	200 €
Koľko mi šetrenie potvrdí?	10 mesiacov

PÔŽIČKA	
Koľko dokážem mesačne odložiť?	20 €
Koľko ma bude mobil dohromady stáť?	220 €
Koľko mi splácanie potvrdí?	11 mesiacov

Diskutujeme so žiakmi, ktorá možnosť im príde výhodnejšia. Menej peňazí v tomto prípade minieme pri **sporení**. Ľudia ju v realite často nevyužívajú, pretože **neplánujú vopred**, hoci vedia, že jedného dňa budú nový mobil potrebovať. Keď sa im ten starý pokazí, sú ochotní zobrať aj nevýhodnú pôžičku, na ktorej stratia peniaze (to neznamená, že neexistuje aj **dobry dlh**, o ktorom sa žiaci naučia v 6. ročníku).

Vieš čo je to nákup na splátky? Aké sú jeho výhody a nevýhody? V akej situácii by si zvolil/a nákup na splátky a čo podľa teba znamená ak sú splátky bez navýšenia? Napíš odpovede na tieto otázky a potom sa o tom porozprávajte.

Túto aktivitu nechajte až na koniec alebo ju zadajte šikovnejším, rýchlejšim žiakom. Cieľom je ukázať im, že si vedia nakúpiť aj na splátky, ale musia za to zaplatiť úrok navyše. Výhodou nákupu na splátky je hlavne to, že ak je nejaká vec drahá, tak vie byť ľahšie dostupná. Dobrým príkladom je napr. auto, ktoré je drahé a len málokto ho dokáže kúpiť naraz.